ואלו מגלחין פרק שלישי מועד קטן

כז.

אם יכול למעט בעסקו ימעט. פירש בקונטרס בסמורתו ונראה דבדבר האבד קאמר וכן פי' לעיל (ד' כב.) גבי על כל המתים כולן לא ממעט בעסקו לא מינו ממעטו וגם הרב פירש לעיל בדבר האבד עושה בנגעא בתוך ביתו נראה לפירושו דהכא מיירי בגויי ואמו ומשום דהולך בדרך התירו לו שיגלגל עמהם אם אינו יכול למעט דבאמר מתים אינו ממעט כלל אם אינו רואה ולא מיירי הכא בשאר מתים צריך לומר להפך הולך בדרך ואינו עוסק אבילות כל כך ומתנחם יותר אסור להרבות בעסקו יותר מאותו שיושב בביתו ואינו מתנחם וה"ר יוסף פירש דהכא יעמוד בעסקו לקנות צורכי סעודה ולפי שהולך בדרך רגיל לקנות צורכי סעודה יותר מבביתו שם לו קונים עבורו וגם מוצא בביתו הרבה משום הכי נקט הולך בדרך ומה שפירש בקונטרס דאיירי כשאמרו לו על מיתת קרוביו כשהיה בדרך לא ידענא אי בעי למימר דאיירי במולך סחורתו ממקום למקום כדפי' בקונטרס ור"ל דשמא שרי ליה לדידיה למכור סחורתו דכיון דהולך אותה כבר וטרח בה ולא פשע בהליכתו שלא היה יודע לישב בביתו שיכול לשומרה אי שמא הקונטרס ר"ל משום דאמרינן לעיל (דף כג.) שבת ראשונה אינו יוצא מפתח ביתו וזה אינו קושיא דאע"פ שאינו יוצא מפתח ביתו בעיר הא אמרינן (לעיל דף טו:) יצא לדרך (חולן וכנגע לעיר) אלמא מותר לצאת (כו) ושמא דוקא בדבר האבד מותר לצאת לדרך: **מן** המנחה ולמעלה. פי' בתוספות הרב דמסקנא ליה אי מנחה גדולה אי מנחה קטנה דמקודם לכן אינו יושב עליה נראה לי דמכאן סמכו שלא לישב ע"ג כסא וספסל אע"פ שאין רואה גמורה דשאני מטה הואיל ולריך כפייה ולא מצינו כפייה בכסא וספסל: **ואין** מוליכין לבית האבל. זאת המשנה על כרחין נסדרה בהיסך ושמא כל זה מן הברייתא דלמעלה כמו שפירש בתוספות בהיא דלעיל ותמיהני מדוע לא פירשו גם כאן כמו שפירש למעלה ושמא בספר הרב היתה כתובה מגוף הברייתא ולא הוצרך לפרשו או לא היה כתוב בספרו כלל ואין מוליכין כו' וכן מוכיח מתוך פירוש התוספות שפי' לא ידענא אי קאי אאי בראשונה היו מוליכים אמוגמר וכשמים דאמר אין מבריכין הא אתוויי מייתינן אי אמתנימין קאי דקתני מבריך ואותה הברכה היא בראשונה מוליכין כו' דאמתנימין קאי ועוד כיון שפירש התקינו שיהו הכל מוליכין כו' ומתנימין לאמר תקנה:

יגלגל עמהן. ואינו עושה סחורה כפני עצמו אלא עם חבורה: **אף על גב שאין לו.** נאבל אחר השנת אלא יום אחד: **קרביטיו.** לגועותיו שהוא כעין תריפני"ת: **ערסא דגדא.** מטה שמיחדים אותה למזל טוב ואין משתמשין בה כלום אלא מייחדין אותה לשרות מזל טוב עליה: **דגלא.** עור: **סירוגו מסוגו.** מכנים לגועות מן מורי עני המטה: **על גבה.** והעור כפול על הענך: **נקליטי.** עניס יוצאין מתוקנין למרגלותיו ולמרגלותיו ונותנין עץ אלון עליהן ונותן הסדינין עליהם לשמור מהזבובים: **אין מבריכין.** על הרים בנית האבל: **המנחמין.** קרוביו מביאין עניים של אוכלין: **מתני' אסקוטלא.** תמחוי: **פוטרין את הרבים.** שאומרים למנחמין לכו לבתיכם: **אין מניחין מטה כמועד כרכוב.** להספידו: **ולא של נשים לעולם.** שטופעות זיבה: **גמ'** כלילה

א) שמות פי"ח, **ב)** בבוכות ד: סנהדרין מז: שבת קנב:, **ג)** רש"ל, **ד)** סנהדרין כ. ע"ש, **ה)** נדרים ט. ע"ש סנהדרין סט, **ו)** [ל"ל דתניא], **ז)** [ל"ל תמיד], **ח)** ג"ז שם תענית כ: נדרים סט, **ט)** [נדרים ט: סנהדרין כ. ע"ש], **י)** [נדרים ט: סנהדרין כ: ע"ש], **כ)** רש"ל מ"ז ונוכרס ואמר, **ל)** [ל"ל כא. ע"ש], **מ)** [עי' תוס' ב"ב קמד. ד"ה אודיינו], **נ)** [תוספתא דמה פ"ט], **ס)** [ל"ל נוטל נכנס לעיר תולן].

הגהות הגר"א

[א] גב' ערסא דגלא אמר מר' כל"ל. ומנלא לאמר נמי ליתא בסנהל' ועי' הגריסא בנדרים: **[ב]** שם בגדולה מזו ע"ג מר' כל"ל:

לעזי רש"י

טרגיפני"א (טרגפיט"א). ארלי: מנן שהוחאם (למי שנרשא אותה).

מוסף רש"י

משיסתם הגולל. זהו סיפר של פרין המת (כתובות ד:). **ערסא דגדא.** טהנין היו לפרוך מעה ושלמן בנים ולא היו משתמשין בהן בכל אלא למזל הכית מוצאת משום ריחות, נדא, מזל ודומה לו (שבת סז:) גד גדי ופטיק לא (סנהדרין כ.). **דעד האידנא לא אותביניה.** עד הנה לא יסב על אותה מטה, שהרי מוצאת היא לנר הבית, והשתא. דאכל הוא בעיון לאוכלניה אלא, מטיסא תיפוח לן (שם). **השתא אוכליניה ואשקיניה.** מכל אחרים (שם) ה"ל אע"ג דטלא שתא לא יתיב עליה הכתא יתיב (נדרים יג:). **אלא אי קשיא.** אדעולא, הא קשיא אלה דתניא בעלמא דדגש אין צריך לכפותו (סנהדרין שם) ממש הכרעים לממלה (נדרים שם). **אלא דוקפו.** שמעמידו על שני כרעיו ויהי (שם). **ואי ערסא דגדא.** דמטה חשובה היא כל כך, אמאי לית צריך לכפותה (שם). **הא תניא הכופה מטתו כו'.** חוו אמי הואיל ומטה חשובה היא צריך לכפותה, אלא ש"מ דדגש לאו ערסא דגדא הוא (שם). **המיוחדת לכלים.** ליתן עליה כלים, והואיל ואין יכולים עליה אין צריך לכפותה (שם). **מתיר קרביטיו.** בימי אבל. קרביטין, לוגלאת (סנהדרין שם). **מאי קרביטין את ליה.** הלא כבר מטות עושין לוחה מטה (שם) הכי קים לה דלא הוו לאו קרביטין, שאינה עשויה להתפרק אלא עומדת מוצעת לעולם (נדרים שם). **בשוקא דגילדאי.** לעצמן (סנהדרין שם). **ערסא דגלא.** מטה של עור ותולין לגועות בשפת העור סביב וכשרולין לגועותו שונגין הלגועות נאריכות המטה וכשמתירין אותה הוא טפל והן הן קרביטין והם הוא עליו לכפותו אלא יתקלקל העור מלחלות הקרקע, שלא היו לאלי כרעיו (שם). **דרגש סירוגו.** לגועות, וקאמר ת"ק זקוקו על דופן הכרעים ואריכותיו למעלה, ות"ל רבן שמעון מתיר קרביטין והוא טפל (שם). **דרגש סירוגו.** קצירתו, מתורבו. שיש נקבים נאריכותיו ומותנין בהן לאלי לגועות התליות בעור ועונגין ואין מבריכין הלגועה על גבי אריכות המטה (שם). **מטה סירוגה על גבה.** החבלים מבריכין על אריכות המטה מיכן ומיכן ואורג והוא סירוג (שם). **הלכה כר' שמעון בן גמליאל.** דאמר מתיר קרביטין (נדרים שם). **אודיינו.** מכסתת גדולה (לעיל כא.).

אין אומרים ברכת אבלים במועד. אבל עומדין בשורה ומנחמין ופוטרין את הרבים. ת"ר בראשונה היו מוליכין בבית האבל, ואת העניים בזכוכית צבועה כו'. וכך היו מגלין את מתין עשירים, והיו מכסין את פני העניים, שהיו שחורין מן הרעב וכו'. וכך היו מוציאין מתי עשירים בדרגש, ועניים

שמעון בן גמליאל דרגש מתיר קרביטין והוא נופל. אחמר נמי אמר ר' ירמיה, דרגש סירוגו מתוכו. מטה שנקליטיה יוצאין, זוקפה ודיו. כלומר, אינו צריך לכפותה. ת"ר מאימתי זוקפין את המטות בערב שבת, מן המנחה ולמעלה. ואעפ"כ אסור לו לישן עליה עד שתחשיך. ולמוצאי שבת, אע"פ שלא נשאר לו משבעת ימי אבילות אלא יום אחד כלבד, חוזר וכופה מטותיו. ת"ר ישן על גבי מטה על גבי אדריני ועל גבי ספסל על גבי קרקע לא יצא ידי חובתו, ואמר ר' יוחנן מפני שלא קיים כפיית המטה. ת"ר מכבדין ומרביצין ומריחין את הקערות כוסות וקיתוניות וצלוחיות בבית האבל. ואין מביאין מגמר בבית האבל. ואוקימנא, הא דתני בר קפרא, אין מברכין על המגמר ועל הבשמים של בית האבל, בהני דמייתי בבית המנחמין. **מתני'**

מתני' אין מוליכין לבית האבל לא בטבלא ולא באסקוטלא ולא בקנון אלא בסלים ואין אומרים ברכת אבלים במועד אבל עומדין בשורה ומנחמין ופוטרין את הרבים אין מניחין את המטה ברחוב שלא להרגיל את ההספד ולא של נשים לעולם מפני הכבוד: **גמ'** תנו רבנן בראשונה היו מוליכין בבית האבל עשירים בקלתות של כסף ושל זהב ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה והיו עניים מתביישים התקינו שיהו הכל מביאין בסלי נצרים של ערבה קלופה מפני כבודן של עניים תנו רבנן בראשונה היו משקין בבית האבל עשירים בזכוכית לבנה ועניים בזכוכית צבועה והיו עניים מתביישין התקינו שיהו הכל משקין בזכוכית צבועה מפני כבודן של עניים בראשונה היו מגלין פני עשירים ומכסין פני עניים מפני שהיו מושחרין פניהן מפני בצורת והיו עניים מתביישין התקינו שיהו מכסין פני הכל מפני כבודן של עניים בראשונה היו מוציאין עשירים בדרגש ועניים בכליכה

אם יכול למעט בעסקו ימעט ואם לאו יגלגל עמהן תנו רבנן מאימתי כופין את המטות משיצא מפתח ביתו דברי ר' אליעזר רבי יהושע אומר משישתם הגולל מעשה שמת רבן גמליאל הזקן כיון שיצא מפתח ביתו אמר להם רבי אליעזר כפו מטותיכם וכיון שנסתם הגולל [אמר להם רבי יהושע כפו מטותיכם] אמרו לו כבר כפינו על פי זקן ת"ר מאימתי זוקפין את המטות בערב שבת מן המנחה ולמעלה אמר רבה בר הונא יאף על פי כן אינו יושב עליה עד שתחשך ולמוצאי שבת אע"פ שאין לו לישב אלא יום אחד חוזר וכופה תנו רבנן הכופה מטתו לא מטתו בלבד הוא כופה אלא כל מטות שיש לו בתוך ביתו הוא כופה ואפילו יש לו עשר מטות בעשרה מקומות כופה את כולן ואפילו חמשה אחין ומת אחד כולן כופין ואם היתה מטה המיוחדת לכלים אין צריך לכפותה דרגש אין צריך לכפותו אלא זוקפו רבן שמעון בן גמליאל אומר דרגש מתיר את קרביטיו והוא נופל מאיליו מאי דרגש אמר עולא ערסא דגדא אמר ליה רבה אלא מעתה גבי מלך דתנן כל העם מסובים על הארץ והוא מיסב על הדרגש מי איכא מידי דעד האידנא לא אותביניה והשתא מותבינן ליה מתקיף לה רב אשי מאי קושיא מידי דהוה אאכילה ושתיה דעד האידנא לא אוכליניה ולא אשקיניה השתא אוכליניה ואשקיניה אלא אי קשיא הא קשיא דתנן דרגש אינו צריך לכפותו אלא זוקפו ואי ערסא דגדא אמאי אינו צריך לכפותו הא דתנן הכופה מטתו לא מטתו בלבד הוא כופה אלא כל מטות שיש לו בתוך ביתו כופה ומאי קשיא מידי דהוה אמטה המיוחדת לכלים דתניא אם היתה מטה המיוחדת לכלים אינו צריך לכפותה אלא אי קשיא הא קשיא רבן שמעון בן גמליאל אומר דרגש מתיר קרביטיו והוא נופל מאיליו ואי סלקא דעתך ערסא דגדא מאי קרביטין את ליה כי אתא רבין אמר ליה ההוא מרבנן ורב תחליפא בר מערבא שמיה דהוה שכיח בשוקא דגילדאי מאי דרגש ערסא דצלא [א] איתמר נמי אמר ר' ירמיה דרגש סירוגו מתוכו מטה סירוגה על גבה אמר רבי יעקב בר אחא אמר רבי יהושע בן לוי הלכה כרבן שמעון בן גמליאל (איתמר נמי) אמר רבי יעקב בר אחא אמר רבי אסי מטה שנקליטיה יוצאין זוקפה ודיו תנו רבנן ישן על גבי כסא על גבי אודיינו גדולה [ב] על גבי קרקע לא יצא ידי חובתו אמר רבי יוחנן שלא קיים כפיית המטה תנו רבנן מכבדין ומרביצין בבית האבל ומריחין קערות וכוסות וצלוחיות וקיתוניות בבית האבל ואין מביאין את המוגמר ואת הבשמים לבית האבל איני והא תני בר קפרא אין מברכין לא על המוגמר ולא על הבשמים בבית האבל ברוכי הוא דלא מברכין הא אתוויי מייתי' לא קשיא הא בבית האבל הא בבית המנחמין: **מתני'** אין מוליכין לבית האבל לא בטבלא ולא באסקוטלא ולא בקנון אלא בסלים ואין אומרים ברכת אבלים במועד אבל עומדין בשורה ומנחמין ופוטרין את הרבים אין מניחין את המטה ברחוב שלא להרגיל את ההספד ולא של נשים לעולם מפני הכבוד: **גמ'** תנו רבנן בראשונה היו מוליכין בבית האבל עשירים בקלתות של כסף ושל זהב ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה והיו עניים מתביישים התקינו שיהו הכל מביאין בסלי נצרים של ערבה קלופה מפני כבודן של עניים תנו רבנן בראשונה היו משקין בבית האבל עשירים בזכוכית לבנה ועניים בזכוכית צבועה והיו עניים מתביישין התקינו שיהו הכל משקין בזכוכית צבועה מפני כבודן של עניים בראשונה היו מגלין פני עשירים ומכסין פני עניים מפני שהיו מושחרין פניהן מפני בצורת והיו עניים מתביישין התקינו שיהו מכסין פני הכל מפני כבודן של עניים בראשונה היו מוציאין עשירים בדרגש ועניים בכליכה

עין משפט נר מצוה

רינ"ג א מיי' פי"ו מהלכות אבל הלכה י טוש"ע יו"ד סי' שפ סעיף כב:
ריד ב מיי' פ"ל מה הלכה כ סמג עשין דרכנו נ טוש"ע שם סי' שפה סעיף ה:
רטו ג ד ה מיי' שם פ"ו הלכה כ טור יו"ד סי' ה:
רטו ו ז ח מיי' שם פ"ה הלכה יח טור יו"ד סי' שפז:
ריז ט מיי' שם פ"ו הלכה ח ופ"ב מהלכות מלכים הלכה ד:
ריח י מיי' פ"ה מהל' אבל הלכה יח טור יו"ד שם:
ריט כ ל מיי' פי"ג שם הלכה ו ממג עשין שם טוש"ע שם סי' שעח סעיף ז:
רכ מ טוש"ע שם:
רכא נ מיי' שם הלכה ז ע"ש סי' תא:
רכב ס מיי' שם פי"ח הלכה ג ע"ש:
רכג ע מיי' שם ופ"ו מהלכות י"ט הלכה כג טוש"ע יו"ד סי' תא סעיף ל ופוש"ע ח"מ סי' תקמו סעיף ב:
רכד פ מיי' פי"ב מהל' אבל הלכה ה טוש"ע שם סי' שנה:
רכה צ ק מיי' שם פי"ג הלכה ז ע"ש סי' שעח:
רכו ר מיי' שם פ"ד הלכה ח טוש"ע שם סי' שנג סעיף ב:

רבינו חננאל

אם יכול למעט בעסקו, כלומר שלא יקנה ולא ימכור (ימעט), ואם לאו יגלגל עמהן, כלומר יקנה צרכי הדרך ודברים שיש בהן חיי נפש. ת"ר מאימתי כופין המטות, משיוציאו ר' אליעזר. ר' יהושע אומר, משישתם הגולל. וקיימא לן כר' יהושע, דאין אבילות נוהגת אלא משיקבר המת ויסתם הגולל. ת"ר הכופה מטתו לא מטתו בלבד הוא כופה אלא כל מטות שיש בבית, ואפילו יש לו עשר מטות בעשר מקומות, כופה את כולן, ואפילו חמשה אחין, ומת אחד מהן, כולן כופין. ואם היתה מיוחדת לכלים, ואינה עשויה לישן, אין צריך לכפותה. דרגש, אין צריך לכפותו אלא זוקפו ודיו. ואמר עולא האי דרגש ערסא דגדא הוא, פירוש מטה העשויה לכבוד מזל הבית, ואין אדם ישן עליה. ונדחו דבריו. ואסיקנא דרגש הוא ערסא דצלא, פירוש מטה של עור. כי פירוש צלא עור. (ן)הוא עור נטוי וקשור בחבלים על המלבנות ומסורגות מלבנות המטה בחבלים הללו והעור בתוכם. וכיון שמעמידין אותה ישנין על גבי העור. ואמר רבן

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com